

Nro. 48.

**A FELS. R. CSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.**

*Költ Bétsben, Kedden Decemberek 15 ik napján
1801-ik éjztendőben*

B é t s.

Felséges Urunk! egy Udv. Comissiót méltóztatott innen ki nevezni, olyan rendeléssel, hogy az itt lévő Szegénység' állapotjának jobb karba lehető helyheztetése és tökéletesítettése iránt, olyan javaslatokat terjeljeszen ő Felsége eleibe, a' mellyek szerént azt, a' dolgozó, nevelő, és orvosi intézetekkel, öltöztetéstől, 's az itt bévezetendő intézeteket azután az ő Felsége több örökös tartományaiában lévő varasokra is ki-terjeljeszeni, lehellen.

Fő igazgatását ezen Udv. Comissiónak Gr. Colloredó Status és Conferentzialis M.nisterre, méltóztatott bizn. ő Felsége. A' több tagjai pe-

b b b

dig a' Commissi6nak, mint Senatorok, ezek : az 6 Fels6ge Gen. Adjut6nsa, Feldmarschal-Lieutenant Gr. *Lamberti*; St6tus 6s Konferentz Tan6tsos *Lorentz*; Udv. Tan6tsos 's a' provisoriai Korm6nysz6k Vice-Pr6sesse Gr. *Kuffstein*; Udv. Tan6tsos 6s F6 Politziai Korm6nyoz6 *Ley* Urak; k6t Aktu6riusokkal 6gygy6tt.

M nthogy pedig a' Szeg6nyseg' állapotj6t 6rnyoz6 k6sz6letek, *H6mburg* v6ross6ban, k6z6ns6gesen igen j6knak lenni tartattatnak, 's az a' D6niai Kir. St6tus-Tan6tsos *Vogt* Ur, a' ki ennek a' H6mburgi dits6retes Szeg6nyek' Institutum6nak 6gygyik el-6nt6z6je v6lt, most 6ppen itt B6tsben vagyon: meg h6vattatott Fels6ges Urunk 6ltal, hogy mind a' H6mburgban mind pedig sok 6taz6sai alatt m6sutt gy6jt6tt tapasztal6sait, 6is k6zlen6, a' Cs. Kir6lyi St6tusok jav6ra, az 6 Fels6g6t6l ki neveztetett Commissi6val; a' ki is ezen kegyelmes meg-h6vattat6st 6r6mmel el fogadv6n, a' Commissi6nak 6l6seiben meg fog jelenni, 6s azt tan6t6s6ival seg6lleni fogja.

6 Fels6g6nek egy Fels6ges rendel6se j6tt vala le a' napokban, a' melly 6ltal, az eles6gnek a' jelen val6 id6ben uralkod6 nagy dr6z6s6g6ra n6zve, az eles6g' leg sz6ks6gesebb nemeinek az 6r6k6s birodalmakb6l idegen orsz6gokra val6 ki vitett6se, igen szor6s6n 6s konfisk6ltat6s alatt tilalmaztatik, Tov6bbi meg-magyar6z6s6ra ezen Fels. Rendel6snek, 6jabb6n 6gy m6lt6ztatott m6rs6keltet6i 6 Fels6ge ezen tilalmat, hozy az al6l, *Sw6wiai Ausria* 6s *Breisgau*, valamint 6zint6n *Tirolis*, *Vorarlberg*, a' k6t *Gallitziak*, 6s *Erd6ly* orsz6g, eg6l sz6szen kiv6tettesenek, a' mellyekben ez sz6r6nt, az eles6g nemeinek a' k6ls6 orsz6gokra val6 ki vitett6se ir6nt, az eddig fenn6llott rendel6sek fognak tov6bb6 is meg maradni. —

Tapasztaltatott, hogy némely hamis Frantzia Kofzorus tallérok hozattattak bé az országba, a' mellyek az itt lévő pénz- verő hivatal által meg vizsgálván, külső formájokra az igazi Frantzia Kofzorus tallérokkal egélszen meg- egygyeznek, hanem a' nehézségekre nézve erőssen különböz- nek ezektől. Némelyik sokkal könnyebb, néme- lyik pedig nehezebb. A' betsek is különböző : hanem, tsakugyan egyik sem ér annyit, mint egy fél igazi Kofzorus tallér. A' színek, ennek a' szí- nénél tsak olyan kevésfel barnább, hogy alig le- het észre venni: a' hangjok is süketebbetske. — Ha egy refzelővel tafzit rajta égygyet az ember, úgy az ő belső vereslő színe leg könnyebben el árúlja a' tsalárdságot. — Illő, hogy mindenek örizzedjenek a' meg- tsalattatástól.

P e s t.

Az itt lévő Universitást, egy igen érdemes tagjától fosztotta meg a' halál. Titt. *Vályi An- drás* Ur, a' Magyar nyelvnek és Litteratúrának ezen Universitátsnál lévő Professora, életének leg szebb virágában u. m. 36 elztendős korában, a' folyó Décembernek 2- dikán ki- múlt a' világból. Hogy a' haza egy fáradhatatlan, és mind a' nyelvnek mind a' Litteratúrának hafznos pal- lérozóját vesztette el benne, beszélő és a' mara- dékok között is élni fogó tanuji ennek, az általa Magyar nyelven ki- adattatott szép könyvek.

Ezen Universitas Magiftratusának elztendön- ként való székújítása esvén, ilyen módon újittattak meg a' tiztviselők : Titt. *Markovits Mátyás* Ur, a' mind két Törvények Doktora, az Ekklesiai Tör- vénynek ezen Universitátsnál lévő rendes tanító- ja, Magnifikus Rektorrá; Titt. *Barits* Ur, a' mind két Törvények' Doktora, és a' Statifikának rendes tanítója, a' Juridika — Titt. *Schraud* Ur,

Kir. Tanácsos, az Auszriai örökös tartományokban a' döghalál' igazgató orvosa, 's az Orvosi Politzianak és az Orvosi törvényes tudományoknak rendes közönséges tanítója, az Orvosi — Titt. *Stipsics* Ur, a' Filozófiának Doktora, a' pénzek' és régiségek' esmérésének tanítója, 's egyfzersmind az Universitas könyves házának Küstőffa, a' Filozófiái — Fakultások' Dékanyaikká nevezettek.

Frantzsa Respublika.

Folytatása annak az Előadásnak, a' melyben a' Frantzsa Respublikának mostani külső és belső állapotját az Országglószék' a' Törvényhozó gyűlés' eleibe terjesztette: —

„A' Státus jövedelmének bé-szed'sére 's kiadására nézve a' feljebb való esztendőben elősvétetett eszközök olyan jó rendbe helyheztték a' kassát, hogy ennek jobb rendbe való szed'sével tavaly esztendőben nem sok bajlódás vólt. — Mind a' régibb, mind a' mostani idő béli pazér-lások, gondos szem-ügyre vétettték: a' bünösök rész szerént a' közönség, rész szerént az Itélő-székek előtt el-vádóltattak. Egy Finántz-ministernek tsupán tsak az a' dólga, hogy az adónak, és a' Státus minden egyéb jövedelmének felvétettetésére vigyázzon. Egy más Finántz-minister pedig egyenesen tsak a' bé-gyűlt kintsre visel gondot, és személyes felelet alatt tartozik vigyázni, hogy kár ne essék rajta. — A' Státus ádoffigait fizető kassa, leg tökéltesebb intézetek szerént rendeltetett el. Fő igazgatójává tsak egy ember rendeltetett, hanem annak külömböző ágaira, négy adminisztrátorok vigyáznak. — Az ér-dők, a' melyek a' Respublika' leg betsesebb tulajdonát teszik, egy különös adminisztrációra biztat-tattak, a' melly a' leg gyakórlottabb szemekkel,

ahoz alkalmas tudománnyal, és lég szeroffabb gondviseléssel tartozik egyenesen csak az erdőkkel dajkálkodni, vagy gazdászkodni — A' közönséges tanulás Párisban, és más néhány Departamentekben, tett ugyan ezen esztendőekben is némünémü lépeft: hanem, másútt vagy' femmit se, vagy igen keveset. Ha abból az útból, mellyen el indúltunk, ki nem térünk, a' tudományuk csak néhány pontokra fog majd ki terjedni, és egyéb pontokra nézve tudatlanság, és a' barbarus idő béli homály, fognak bennünket el bo'ítani. A' Kormány-szék, egy jobb móddal el intéztetett tanulás béli Sistemára fordította figyelmetességét. Minden egy-néhány közönségek állíthatnak fel, ha egyéb evánt a' hely béli körülállások meg engedik, egy-egy Alsó Oskolát, a' mellyekben azokat a' fundamentomokat fogják tanúni a' gyermekek, a' mellyek nélkül az ember lemmi nem egyéb, hanem csak minden körüllette lévőknek vak ágense, azoktól függven minden lépései. A' tanítóknak, réz szerént meg meghatározott, réz szerént határozatlan fizetések leízen ezen alsó oskolákban: az első rend-bélit magok a' közönségek, a' második rend-bélit pedig az olyan tanuló gyermekek' szülei fogják adni, a' kiktől ki telik, és a' kik között az, az ő önnön égyetértések szerént fel osztódik. Ha ezen tanítóknak foglalatossága meg engedéndi, hogy ők a' mellett még valamely egyéb munkára is réá érkezhessenek, adni lehet nékik egyéb szolgálatot is. — A' Második Oskolákban a' régi vagy meg holt nyelveknek, a' Földleírásnak, Történetek tudományának, és a' Számvetésnek fundamentomai fognak taníttatni. Ezek az oskolák, réz szerént a' közönség' szolgálatjára szánt magános emberek igyekeze által formáltatnak, vagy pedig a' vidék béli városoknak és helységeknek ezen tzelra való közönséges özlize általa által. Hogy ezek a' köz jónak előmozdítá-

sára annál jobban felbuzdítottathatnak, közönséges épületek engedtetethetnek nékiek által; az ezekben tanuló és magokat megkülönböztető ifjaknak, gráditsok lesznek innét; és az olyan Professoroknak, a' kik a' feljebb való iskolákba leg több jol el képzített nevéndékeket adnak által, bizonyos jutalmak rendeltetődhetnek. — A' Harmadik Oskoláknak nemét a' *Lyceumok* fogják tenni; ilyeszek hamintran állittatnak fel az országban olyan különbözőkülönb fő városaiban, a' melyek mind tékvésekre, mind pedig a' lakosoknak erkölcsi tulajdonságaikra nézve, legalkalmasabb lakhelyesek adhatnak a' tudományoknak. Ezekben tanítottatnak, a' Tudós nyelvek, Földleírás, Történetek tudománya, Logyka, Fizika, Földmérés, Mathézis, és némelyikben még valamelyik (t. i. idegen) élő nyelv is, ahoz képpelt, a' mint az a' vidék kívánandja, a' hol a' *Lyceum* lesz (p. o. Nemet országuak szomszédságában a' Német nyelv). A' harmintz *Lyceumok*ban az úgy nevezett hazanevéndékei között hat ezerezen osztottatnak frőljel, a' a' Respublica' költségén tartatnak és neveltetnek. Ezek között 3 ezerezen a' katonáknak vagy a' haza egyéb hűséges szolgálainak gyermekei, 3 ezerezen pedig olyanok lesznek, a' kik a' Második oskolában magokat megkülönböztetik. Az új (t. i. Német, Belga, etc.) Departamentumok' nevéndékei, az ország' belsőréslein lévő *Lyceumok*ba tétetődnek által, hogy rendtartásainkat, szokásainkat, egészszén magokba szívják, és időre a' mi institutumainkhoz és törvényeinkhez viseltető szeretettel térjenek háznépünk közzé vizsgálva. A' többi nevéndékek, szüléiknek vagy attyokfiainak költségén vétetnek bé, és tartatnak. Valami hat millió Livrákba (közel 3 millió Forintokba) fognak a' Státusnak telni ezek a' 20 *Lyceumok*. — A' negyedik és leg felső gráditsát a' közönséges tanulásnak tézik.

az úgy nevezett *Spécidlis Oskolák*. Ezeknek némelyike már fenn áll (ilyen a' többek között a' Párisi úgy nevezett Nemzeti Institutum), és meg is fog eddig való intézetei mellett maradni; a' többek még ennekutánna fognak az arra alkalmas helyeken, és tárgyaikkal meg-égygyező módon, fel állittatni. —

„Ennyiből áll egy dió-hajba foglaltatva az az egész sistema, a' mellyet a' Kormányfő a' közönséges tanulásra legalkalmasabbnak, és a' tzeállal leg meg-égygyezőbbnek itél lenni, és a' mellyet bizonyos törvénytzikkelyekbe foglalván, helybehagyás végett ezen ülésben a' Törvényhozó Gyűlés' eljibe akar terjesztetni. — A' Kormányfő figyelmetéllége ki terjedhet, harmintz Liceumokra; de ennél többnek nem is viselhetne illendően gondját; azon kívül, hogy a' mi nagyobb, még ma nem is lehetne annyi alkalmas és az Oskoláknak díszére szolgálható Professorokat találni, hogy harmintznál több Liceumokra is elegend lehetnének; több alkalmas Direktorokat se, a' kik a' fenytéket okoson fenn tartathatnák; valamint több olyan tanátsosokat se, a' kik az adminisztrációt illendően folytathatnák. Harmintz Liceumok, a' Respublika részeire böltsen széljel osztattatván, mindenre ki terjesztkedhetnek, sугáraiknak fényével minden felé világóthálnak, egész az idegen országokig elhathataak, és azok lehetnek réájok nézve, a' mik valaha némely Német és Anglus oskolák réánk nézve voltak; a' mik voltak valaha azok a' híres Universitások, mellyek mezfze-földön ismértetvén, Éropa bámulásának és tiszteletének tárgyaivá váltak. —

„A' Polgári Törvénykönyv felől, mégtavaly emlékezet tétetődött volt a' Törvényhozó Gyűlés előtt: hanem azoknak munkájok, a' kikre annak el-intézése bizattatott volt, meg szaporodott; az Itélőszékek előtt is meg kell lett an-

nak fordúlni, hogy annál tökéletesebb lehessen; és feles jegyzésekkel meg bővítve, úgy vetették még az ún. a Státus- Tanácsban legizos rofabb vizsgáltság alá. Most már annak minden részei, égyenként fognak a helyb-hagyatóság végett a Törv-Érhözök' eleibe terjesztetni: a mely szerint ez a fontos munka minden megpóbáltatáson keresztül mevé, a leg tudósabb embereink be-átásának resultátuma lézen. — A közönséges fogházakban a munkára való eszközök és kézüretek meg bővítettek, és a szorgalmatoskodás számkivetette azokból a henyeleget, a mely a megromlott embereket még jobban megszokta veztegetni. — Némely Depártamentomokban már el törtülett a kódulás. — Az ilpotályok lassan-lassan kezdenek az adóságból ki fejtödni, a mely gyalázatjára volt a nemzetnek, és fájdmára a Kormányfészének: már a maganosok' ajándékaik és jóstémenyeik által gazdagúlni is kezdnek, a mely azt bizonyítja, hogy kezd köztünk viszfza állani az az alyb-szeret, a melyet az oltoba törvények, és a fok ínségek, tsaknem örökös számkivetésbe láttattak vala küldeni. — A járás-kelesnek leg szükségesebb eszközei, az ország-útak, nem soká meg fognak újjittatni. Az a taxa, a mely erre a végre van ki rendeltetve, naponként gyarapodik. A leg hasznosabb kanális, már meg ásattatott a közönséges hintstár' költségéve: a többek is nem soká meg fognak, magános emberek' szorgalmatossága által készittödni. — A mesterségeknek és tudományoknak felbuzdittatódifokra, minden segédelmek és eszközök meg tétettek, a melyeket tsak a környülállások meg engednek. — Páris várossának ékességé, minden fe-projeciomok el intéztettek: sőt némelyek már munkába is vétettek. Néhány magánosoknak nem magános nyeresége, hanem tsu-

pán a' köz jóra tzelozó buzgosága által, olyan hidak készítették a' város' számára, a' mellyek nagy könnyebbségére szolgálnak az ő kereskedésének. Egy más magános emberek' társasága, egy új kánálst és egésséges inni való vizet is fog néki szerkeztetni, a' mellyekre nézve mind ez ideig fogyatkozása volt. — Nem fognak selejdekenségekbe menni a' Departamentumok is. Minden vidékek' közönségei meg vizsgáltság alá vétetnek, és felkerestetnek minden szükséges eszközök, a' mellyek csak valami ékéllegetre vagy boldogításokra szolgálhatnak azoknak. A' képek' gyűjteményéből, egy egy múzeum fog minden nevezetes városokban főmáltatni: azoknak látása fel fogja az ifjakat a' mesterségek iránt gerjesztetni, és figyelmetellé teszi az idegeneket, &c. —

„A' mi külső országokkal való összefoglaltatásunkat a' mi illeti a' Kormányzék tellyességgel nem fél ezen tekintetben is fel fedezni a' maga principium it és maximáit. A' Szövetségeseinkhez viseltető hűség, az ő függetlenségek iránt való tisztelet, az ellenség iránt való nyilvánságos szívűség és egyenesség, teszi a' mi politikánkat. — A' mi Kormányzékünk, meg esmérte a' Batava Respublika' Országlásának formáját minthogy az egy szabad nemzetnek akaraján fundálódott. — Helvétzia k belét, belső viszszavonások tepkedték a' lesfolyt esztendőben, és mindenik egyenetlenkedő rész, a' Frantzia Kormányzékhez folyamodott közbenjárásért, sőt fegyver által való segedelemért is. A' mi seregeink ellenben rendelkezett vette, hogy hazájokba térjenek vissz: tsupán 4 ezer fegyvereseink, maradtak meg bizonyos helyeken, azok is azon helyek előljáróinak kívánságokra. Helvétzia néhány ízben az Első Konzul' eleibe terjesztette az ő Constitúzióának plánumát; gyakran pedig arra kérte az El-

ső Konzult fejezte ötét tanátsával: ez, mindenkör-
tsak a' maga függetlenségére intette ötét, ilyen sza-
vakkal: „Jussanak eszetekbe a' ti öseiteknek vir-
tusaik, és vitéz tselekedeteik: készítsétek egy
olyan égy-ügyü Constitúziót magatoknak, a' mi-
lyenek voltak voltak azoknak az öerköltseik. Fi-
gyelhezettek azon vallásokra azon különbkülömb
nyelvekre, a' mellyeknek mintegy ki mért határ-
jaik vannak egymás között, azokra a' titeket
egymástól el választó völgyekre és bértzekre, és
mind ezeknek meg fontolásán fundáljatok Consti-
túziót magatoknak. Mindenekfelet iparkodjatok
a' példa = adás végett meg tartani az egyenlősé-
get és függetlenséget a' Helvétziai nemzet' szá-
mára, a' melly arra leg elsöben tört útat.„ —
Ez tsak tanátslás volt, nagy melegséggel fo-
gadtatott. *Helvétzia*, kormányos nélkül hányát-
tatott ide 's tova a' habok által. A' mi Minis-
terünk, egy tsupa békéltetőnél egyébnek nem
mútatta lenni magát az egymással ellenkező ré-
szek között, és feregeink' vezére. Legkisebb fegy-
veres segédelmet nem szolgáltatott sem az egy-
gyik sem a' másik faktciónak.

— (A' többit más alkalmatossággal)

Páris, Dec. 1 = ső napján.

Toulonból azt írják, hogy *Gen. Menou* Egyip-
tomból visszsa érkezett. — *Gen. Bernadotte* meg
érkezett *Parisba*. — *Lord Cornwallis* és *Bonapar-
te Jósef*, *Novembernek* utolsó napján, *Amiens* vá-
rossa felé a' *Congressusra* útnak indúltanak.

Az *Első Konzula* a' folyó *Decembernek* 10 = di-
ke táján fogja *Lyon* felé venni útját. A' *Külső*
Ministertö: fog oda el kísértetni: a' *Belső Minis-
ter* pedig, előre fog oda el menni.

A' *Moniteur* ilyen formálog hirdette ki aze-

kat az indító okokat, a' mellyeknek megfontolása után az Alexandriai Frantzia őrző sereg' Generálissai, Aug. 27-dikén a' kapitulálásra határozták magokat: — „

„Meg gondolván, úgy mond, — 1)ször, hogy az Alexandriai erősségeknek védelmezésére szükséges fegyveres seregnek egy karmad része szintsen olyan állapotban, hogy szolgálatot tehesen — 2)ször, hogy a' betegségek ezt a' kevés népet is szünet nélkül fogyasztják — 3)ször, hogy első Vindemiére után még tsak a' betegek' számára sem fog kényerünk lenni — 4)ször, hogy arra a' napra az egyéb eleség' neme is mind el fog kelni — 5)ször, hogy a' katonák' eledele már most is tsupa ló s hús — 6)ször, hogy a' fok beteg az ispotályok már telveféggel nem tarthatják — 7)ször, hogy a' Skorbutikus betegeknek el kerülhetetlenül meg kívántató eledelek és orvosságok már mind el fogytak — 8)ször, hogy az inni való vízzel, még leg feljebb tsak húsz napokig ha meg érhetik — 9)ször, hogy a' Nilus vizének árja, most nem terjedhetne ki egészsen Alexandriáig, azért, hogy az Anglusok a' *Madié* tavának tötéset ketté vágták — 10), hogy az Alexandriai lakáft a' melléje vett sok vizek mostan igen egésségtelenné tették volna — 11)ször, hogy a' döghalál az idén gyanitható képpen el fogna hatalmasodni — 12)ször, hogy a' kevés nép. a' sok szolgálat és szünet nélkül való tsatázások által a' Cairói kapitulálástól fogva igen el lazkadott — 13)ször, hogy az ellenség, temérdek szárazon és tengeren való erőt gyűjtött Alexandriához öfvsze — 14)ször, hogy az Alexandriai partot 40, és a' bémenő tsatórnát 17 Anglus hajók állották el — 15)ször, hogy a' *Mareotis* tavát 120 Anglus fegyveres sakk lepték el — 16)ször, hogy a' tenger és a' *Mareotis* tava között két ellenséges tábor fekszik kemény sántzok között — 17)ször, hogy vala-

hányszor a' Frantziák és Anglusok, Alexandria mellett egymással meg veredtek, a' Frantzia tábor, mind annyifórá az Anglus hajókon lévő temédek ágyuk által is mind oldalait mind pedig hátról felettébb való módon szorongattatott — 18). Mínt hogy a' Márbouth vára, hatván ágyuk által szorongattatván, magát már fel adni kényszerítettett vólt — 19) szer, hogy Cairónak véletlen és rend kívül való fel adattatása alkalmatosságot szolgáltatott az ellenségnek arra, hogy minden erejét Alexandria ellen gyűjtse öfzse, és hogy még a' Frantziáktól Cairóban hagyattatott készüléket is Alexandria ellen fordíthassa — 20), hogy már azok az utak is mind el vágattattak volna, a' mellyeken az Arabsok némünémü eleséget hordottak bé Alexandriaba — 21) szer, hogy már addig, míg az eleség tartani fogna, lehetetlen vólna a' meg szállás alól való fel-öldoztatásra leg kisebb segedelmet is várni; 's hogy a' fereg, i y fok rendbéli katonai példás virtúoknak meg bizonyítása után, már most egészen meg folytatott vólna attól a' reménségtől, hogy minden további szenvedései által is ezen városban, a' hazának valamit szolgálhasson, 's a' maga dicsőségét nevelhesse, &c. — mind ezeket meg gondólván — meg gondólván — meg gondólván —

Egy szóval ebből a' fok meg gondólvánból, vált végre az a' kapitulatzió, a' melynek ereje szerint — Egyiptomot — el vesztettük.

Abban a' hadi tanát kozásokban, a' melyben ez a' fok meg gondólván elő fordúlt, maga Menou ilyen ki nyilatkoztatást tett: — „Az a' kapitulatzió, úgy mond, a' melly alá magát tartozni az Alexandria tábor telyességgel nem gondolta 's nem is gondolhatta, el kerülhetetlenül meg határozta Alexandriának el vezését is. Cairó leg

alabb tartozott volna még harmadfél hónapokig védelemzár magát. Az alatt Alexandria, eledellel meg töltődhetett volna; és az ellenséges seregbe a' főghalál belé kapván, meg-emészttődött, 's Egyiptom a' Frantziák' líntokában meg maradt volna.

Egy Párisi újságlevél szerént, ilyen levelet írt Gen. *Menou* Sept. 21-ikén Alexandriából, egy testvérjéhez, a' ki *Boussai* várossa béli Polgármester: —

„A' hadakozás' sorsa, kedvelen ábrázatot fordít ott felém. A' szárazon 40 ezer Anglusok, Törökök, és Indusok által szorongattatván; a' tenger felől több mint száz ellenséges hajók által lévén bé szorittatva; az éhség, izomjuság, és minden nemű betegség által vesztegettetvén; az ispotályaink minden orvasság' dolgában szükségét szenvedvén; minekutánna egész fegyverviselő seregünk 18 száz emberre szádott volna le; minekutánna minden Alexandriában találtató lovat, szamarat, és tevét, a' mellyeknek húsa egyedül való eledelünk vólt, meg ettük volna; kétségbe eséshez hasonlító verekeések után, kapitálzióralépsi kéntelenítetttem. A' szárazon nyolcvan minden nemű, a' tengerről is több mint két ezer ágyuk, szórák meg szűnés nélkül réánk a' golyobisokat: a' mellyek el sem tsendesedtek volna addig, míg bennünket porrá nem tettek volna. Hat egész hónapokig tartotta ostromoltatásunk. Ha el nyomattattunk is az Anglu oknak minden tengeri expedízióik közzül a' leg nagyobb által: leg alább betsületünkei meg tartottuk. Egy embert sem viszek vizsza Frantzia országba, olyant, a' ki sebet nem kapott volna: sok van olyan közöttök, a' ki kapott tizenötöt is. Én indulok Frantzia ország felé vizsza: az éa lelki esmértetem tsendes, el követtem mindent, a' s mit a' betsület, és a' haza' java kívántak.

A' Párisban lévő Nemzeti Institutumnak a' múlt nyáron tartatott égygyik ülésében, azoknak a' juhoknak állapotjuk vizsgálattott meg, a' mellyek Spanyol országból néhány ezteendőket e'őt hozattattak által, olyan tzeállal, hogy Frantzia országban el szaporittassanak. A' tsup Spanyolkos és anya - juh fajtáknak a' száma, réá megven már 8 ezer darabra: azok, a' mellyek Spanyolkosoktól, hanem haza béli Frantzia anya juhaktól szaporodtak el, fokkalta nagyobb számmal vannak.

Egy egészfen Spanyol eredetű juhnak a' gyapját átaljában teszik 8 fontra; fontját el adják 20 Garason: következés képpen egy juhnek a' gyapja ér 6 Tallért és néhány Garast.

A' magnak való egész eredetű anya - juhaknak darabját, 70 — a' hasonló kosoknak darabját pedig, 130 Talléron agygyák.

Továbbá elő fordólt még ezen ülésben egy nevezetes próba - tételnek előadása. Eddig közönségesen azt erősitették a' juh - pásztorok, hogy ha az ember a' gyapjat, egy ezteendőn túl a' juhakon hagyná, a' helyet, hogy hosszobbra nőne, inkább el hullana, vagy leg alabb addig való finomságát el hagyván, mez durvúlna: és két ezteendő után, ha a' jú addig meg nem nyírettetne, nem fogna annyi gyapjú le kerülni rolla, mint a' meynyi az alatt kétfzeri nyírés által lekerült volna. — Az idei próba - tétel ellenkezőt bizonyít, minthogy néhány Spanyol juhak, a' mellyek két ezteendőtől fogva meg nem nyírettettek, éppen két annyi gyapjat adtak, mint ezteendőként egy - egy nyíréskor szoktak adni, az az 16 fontot. A' hosszfa is ezen gyapjunak, éppen két akkora volt, mint az ezteendőnek. — Most már a' Fábrikások fogják majd meg mon-

dani, hogy ezen hoízfú szálú gyapjúnak mitso-
da bé-folyása fog a' belőlle készülődő porté-
kak minémüségihez lenni.

Elegyes Levelek.

Az *Orániai* Hartzegi Famiának ennekután-
na leendő lakhelyül, annak régi Famiiai Kasté-
lya Német országon, *Oránienstein*, készítettik ki.
Már hozzá fogtak usinogatásához, és rakják be-
le a' szükséges házi butorokat. A' Kastélynak
egész elkészüléséig, *Dillenburghan* marad az Idösb
Hertzeg, (a' volt Hollándiai Helytartó) a' ki is
még mostanig nem látta vólt a' maga Német tar-
tományait.

Az a' Frantzia orvosokból álló Comissió, a'
melly Parisban egy darab időtől fogva a' tehén-
himlőnek bé-óltásával foglalatoskodik, és azzal
az emberi nemzet' javára minden ki gondolható
tapasztalásokat tészu, és gyűjt ölsze, mostaná-
ban ezt az igen nevezetes megjegyzést hirdet-
tette ki a' közönséges levelekben, hogy azon 102
gyermekbe, a' kikbe ő maga, t. i. ez a' Com-
missió, tavaly a' tehén-himlőt be oltotta vólt,
most már az ember; vagy úgy nevezett gyer-
mek-himlőt is bé oltotta, igen szerentsés és a'
tehén-himlőnek betses vóltát nagy gráditsra eme-
lő következéssel, minthogy ezen 102 gyermek
közzül a' beléjek óltatott ember-himlőt, egy is
el nem kapta, és semmi a' féle jelek, hideglelés,
&c, a' mellyek az igazi himlővel égygyütt jární
lízoktak, rajtok meg nem jelentek.

* * *

Tudósítás.

A' Frantzia nyelvet tanulai kívánó Magyar
Ifjúság igyekezete fel-segállítására D. *Godike* írta.

drík Úrnak oly sok kiadásokkal meg dicsértett *Frantzia Olvasó Könyvetskéjét*, Magyar *Frantzia* kis *Grammatikáskával*, *Frantzia Magyar Szó-tárral*, és a' *Frantzia* textus alá ragasztott világosító magyar *nótákkal* kiadtam. A' *Könyveske* már kézben van, tészen mind öltve 10 ár kusok. Ki-jött jó papírossan *Posoni Könyv-áros Weber Simon Péter* Úrnak esméretes szép betűivel. Egy *Exemplárnak* ára 4 kr. *Tartal-hatni a' Könyvet* —

Bétsben *T. Dr. Sándorfi J. Úrnál.* *Posonyban* *Weber Simon Péter Úrnál.* *Pesten* *Kiss István Könyváros Úrnál.* *Debretzenben* *T. T. Prof. Budai Esaiás Úrnál.* *Kolosvárt*, a' *ki adónál*, *ifj. Prof. Szathmárinál.* *M. Vasárhelyt* *T. T. Prof. Koteles Úrnál.* *S. Patakon* *T. T. Prof. Beregszászi Pál Úrnál.* *N. Enyeden* *T. T. Prof. Benkő Ferencz Úrnál.*

* *

Szalatnya, 25 Nov. Nagy Hont Vármegyéből.

Carmen de Concordata Papæ Pii VII, cum Bonaparte Consule inita.

**Foedus, quod pontus, quod tellus ruperat armis,
Concordante Pio, pace novatur idem.**

**Fax extincta sacris, rursus succensa per aras,
Illuxit tenebris, luce corusca focus.**

**Fulmina, quæ ira Jovis, Coelo vibrata deorsum
Mittere Constituit, continuit manibus.**

**Tantæ molis erat Papæ cum Consule pactum,
Quo placantur Mars, Equora, terra, populi!**

**Cecinit
Nobilis Frao, Piscatoris.**

P. D.